

Monumentnummer*: 513947

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijksmonument
Inschrijving register* 02 april 2003
Kadaster deel/nr 82927/59

Woonplaats* Gemeente* Provincie*
Doorn Utrechtse Heuvelrug Utrecht

Locatiennaam Locatieomschrijving
Doorn

Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding	Grondperceel
Doorn	B			3225
Doorn	B			3222
Doorn	B			3581
Doorn	B			2438
Doorn	B			3221
Doorn	B			2353
Doorn	B			2358
Doorn	B			3611
Doorn	B			3582
Doorn	B			3224
Doorn	B			3223
Doorn	B			3610
Doorn	B			3199

Omschrijving**

Omschrijving

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

HISTORISCHE TUIN- EN PARKAANLEG. Jan Wilmink uit Amsterdam kocht in 1917 een gebied met 'boschgrond, bewassen met grof dennen en ander houtgewas' ten oosten van de Maarsbergseweg van de familie Van Lynden van Sandenburg. Op dit terrein stichtte deze een buitenplaats naar ontwerp van de architect J.C. Wentinck (bebouwing) en de tuinarchitect P.H. Wattez (aanleg). De uitvoering geschiedde door de Firma Van Veldhuysen te Doorn en door F.J. Moerkoert jr. uit De Bilt (terrassen en trappen). Het oorspronkelijke terreinoppervlak, zoals nog aanwezig en gemarkeerd door vier natuurstenen hoekstenen met de inscriptie 'Ruiterberg', is te onderscheiden in een buiten- en binnenterrein. Op het BUITENTERREIN is de poortwoning, ijskelder en boerderij gesitueerd. Het terrein is verder ingericht met bossen, die als coulissenwanden van de aanleg rondom het hoofdgebouw functioneren. De voor de aanleg belangrijke elementen op dit terrein zijn enkele evenwijdig verlopende lanen (van noord naar zuid: de oprijlaan, de zichtlaan vanaf het poortgebouw in oostwaartse richting, de lindenlaan), het lanenkruis op het perceel bij de boerderij, die voor de bescherming van ondergeschikt belang is, en een grote moes- en bloementuin annex boomgaard ten noordoosten van de boerderij. In het bos ten noordoosten van het huis was de tennisbaan gesitueerd (thans overwoekerd 1999). Het BINNENTERREIN beslaat een ruitvormig perceel met een centrale hoofdas van ca. 650 meter die aan de noord- en zuidzijde door een heuveltje wordt beëindigd (noord het zogenoemde 'Ruiterbergje' en zuid 'Spitsbergen') met daartussen een in structuur en deels in detail gaaf bewaard gebleven symmetrisch opgezette terrassenaanleg, waarvan een detailontwerp uit 1918 bestaat. De hoofdas, of as van symmetrie, daar zowel de aanleg als de beplanting aan deze as gespiegeld zijn, maakt deel uit van een uitgebreid assenstelsel, zoals de Topografische Militaire Kaart uit 1927-28 duidelijk laat zien. Het uit het bos uitgespaarde terrein heeft een besloten en naar binnen gekeerd karakter; de kunstmatige opzet van de aanleg contrasteert bijzonder verrassend met het dichte omringende bos (coulissenwanden). De aanleg is verdeeld over vijf niveaus; het huis is op het hoogste deel gelegen, waardoor de grootste perspectivische werking wordt verkregen. Vanaf het huis lopen vergezichten over de aflopende aanleg in zuidwaartse richting naar het omringende landschap. De verschillende niveaus worden van elkaar gescheiden middels schuine taluds en geaccentueerd door keermuren en trappen. Het middenterrein op het vierde niveau vormt het zwaartepunt van de aanleg; deze langgerekte parterre is oorspronkelijk het meesst gedetailleerd uitgevoerd (zie luchtfoto's uit 1926 en 1936); ten noorden van het middenterrein ligt het huis op eerste en tevens hoogste niveau. De ruimtelijke indeling is te onderscheiden naar de verschillende niveaus, die met gebruikmaking van de natuurlijke hoogteverschillen tot stand zijn gekomen: Het eerste niveau wordt gevormd door het huis met achterplaats/entree (noord), zonneterras (zuid) en de noordelijke punt van de ruitstructuur; het voorplein ligt op een dwarsas, die deels als oprijlaan en als zichtlaan functioneert; de driehoekige punt bestaat uit gras/heide omzoomd door coniferen, die in een golvende lijn aangeplant zijn, en in het midden oorspronkelijk een breed pad geflankeerd door rododendrons en bolacacia's (thans verwijderd 1999) eindigend bij het hoogste punt alwaar een opgeworpen heuveltje met een rondgaand pad aan de voet; zichtas van het heuveltje op het huis; het zonneterras is bestraat met flagstones van kunststeen en heeft een boogvormige uitbouw, begrensd door keermuren van natuurstenen blokken met op de twee hoeken trapjes van kunststeen. Het tweede niveau bestaat uit een smal tuindeel voor en een rechthoekig tuindeel aan weerszijden van het huis; hiervan worden de toegang en de hoeken gemarkeerd door Taxus (zuilvormig), aan de west- en oostzijde bevindt zich een trapje; het talud naar het derde niveau is beplant met heesters. Het huis ligt ten noorden van de dwarsas (deel oprijlaan), die aan de westzijde beëindigd wordt door het poortgebouw (zie onderdeel 1); vanaf het poortgebouw kon men het oude landhuis zien liggen, vanaf het huis een doorzicht in de laan in westelijke en oostelijke richting; de oprijlaan buigt na enkele tientallen meters naar links naar het voorplein. Het derde niveau is bereikbaar via twee keer twee trappen van kunststeen gesitueerd aan weerszijden van de middenas en bestaat uit een langwerpige deel verdeeld in drie tuinvakken met centraal in het middelste vak (gras) een zandstenen sokkel; de buitenste vakken (ruw grasland) kennen een aan elkaar gespiegelde beplanting van een solitaire blauwceder en diverse coniferengroepen; het talud is beplant met heesters en coniferen. Vanaf dit terras leidt een centrale brede 'statietrap' van kunststeen naar het vierde niveau gevormd door een langgerekte parterre met aan de westzijde een zicht op het jachthuisje; de

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

dwarsas zet zich aan de oostzijde in een laan voort; langs de randen van de parterre staan geschoren Taxushagen; oorspronkelijk was deze haag het meest gedetailleerd uitgevoerd met broderies, waarvan thans Taxus en Buxus in vormsnoei resteren; talud met heesters en coniferen. Drie hellingbanen, waarvan de doorgang op de hoofdas gemarkeerd werd door een zuileik, leiden naar het aflopende vijfde niveau gevormd door de zuidelijke punt (schraal grasland) samenkomend bij het heuveltje als pendant van het noordelijke deel; het voorste deel is open met alleen langs de zijkanten boomgroepen, het smal toelopende deel is op de hoofdas voorzien van een beukenlaan; langs het talud loopt een halfverhard pad beplant met rododendrons, ook aan weerszijden van de punt zandpaden en oorspronkelijk een gebogen pad door akkers.

Waardering

De HISTORISCHE TUIN- EN PARKAANLEG behorende tot de buitenplaats De Ruitenberg is van algemeen belang:

- vanwege de ouderdom;
- als vrij gaaf bewaard en uniek voorbeeld van een aanleg (ca.1918) uit het oeuvre van de tuinarchitect P.H. Wattez;
- vanwege de monumentaal-symmetrische opzet van de aanleg die het werk van Wattez kenmerkt;
- vanwege de aanwezigheid van beplanting, onder andere een collectie bijzondere coniferen, ten tijde van de aanleg;
- vanwege het materiaalgebruik van de bouwkundige onderdelen, namelijk kunststeen;
- vanwege de landschappelijk-visuele waarde.

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Tuin, park en plantsoen

Functie

Historische aanleg